

**КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ОГІЄНКА
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ТУРИЗМУ ТА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ**

Дипломна робота

магістра

з теми:

**«РОЗВИТОК ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ В
ХМЕЛЬНИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ»**

Виконала:

студентка групи Т1-М19
спеціальності Туризмознавство
(Туризм)
денної форми навчання
Луцкова Ю. Ю.

Науковий керівник:

кандидат історичних наук,
старший викладач кафедри
туризму та готельно-ресторанної справи
Опря Богдана Олексіївна

Рецензент:

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ	
ТУРИСТИЧНИХ РЕСУРСІВ ХМЕЛЬНИЧЧИНИ.....	6
1.1. Загальна характеристика природних ресурсів Хмельницької області.....	6
1.2. Рекреаційне господарство Хмельниччини.....	18
1.3. Сучасний стан історико-культурних ресурсів Хмельницької області.....	26
1.3.1. Культурні пам'ятки та історичні місця.....	26
1.3.2. Музеї та музейні комплекси.....	35
РОЗДІЛ 2. ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ НА	
ПОДІЛЛІ.....	39
2.1. Зародження перших подорожей на Поділлі, їх передумови.....	39
2.2 Туризм і Поділля в ХХ столітті.....	46
2.3 Сучасний стан туристичної галузі на Поділлі.....	62
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ В	
ХМЕЛЬНИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	67
3.1. Економічний аспект розвитку туристичної галузі Хмельницької області.....	67
3.2. Проблеми і перспективи розвитку історико-культурного	

туризму.....	76
3.3 Розробка туру по Хмельницькій області: Староконстянтинів, Ізяслав, Антоніни.....	92
ВИСНОВКИ.....	101
СПИСОК	ВИКОРИСТАНИХ
ДЖЕРЕЛ.....	104
ДОДАТКИ.....	113

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасній світовій економіці туризм відіграє все більш значну роль. Він сприяє демократизації суспільства, підвищенню культурного рівня людей, поліпшенню здоров'я населення, вносить свій внесок у соціально-економічний розвиток регіонів і країни в цілому. Туризм сприяє надходженню фінансових ресурсів, зростанню попиту на товари та послуги, на виробу місцевої промисловості. Розвиток туризму у регіонах дозволяє збільшити доходи регіональних і місцевих бюджетів, що призводить до підвищення рівня життя населення. Збільшення об'єктів туризму, оновлення готельного господарства позитивно впливають на стан кон'юнктури у будівництві та інфраструктурі, дозволяє вирішити проблеми зайнятості та екології у регіоні. Враховуючи велике значення туристичної сфери, Україна задекларувала її одним з пріоритетних напрямів розвитку національної економіки. У зв'язку з цим питання проведення якісної оцінки та регулювання туристичної привабливості регіону набувають особливої актуальності. Зважаючи на це, аналіз та оцінка туристичної галузі Подільського регіону надзвичайно важлива. Подільський регіон, що включає Вінницьку, Тернопільську та Хмельницьку області, характеризується невисоким рівнем промислового розвитку, порівняно сприятливою екологічною ситуацією і значним потенціалом рекреаційних ресурсів. Недостатнє врахування цих особливостей регіону в процесі розміщення, функціонування та розвитку продуктивних сил протягом тривалого часу призвело до накопичення складних соціально-економічних проблем. Сучасний розвиток Поділля має виходити з його особливостей та нових підходів до територіальної організації життєдіяльності населення, сприяти виведенню економіки регіону із кризового стану. Як свідчить світовий досвід, рекреаційне господарство, зокрема туризм, може суттєво впливати на соціально-економічний розвиток регіонів, а залучення інвестицій для забезпечення рекреаційного облаштування території - на приріст

виробництва не лише в індустрії відпочинку і оздоровлення, але й інших галузях.

Зв'язок роботи з науковими програмами, темами. Робота виконана в руслі «Стратегії регіонального розвитку Хмельницької області в 2020-2026 рр».

Мета даної дипломної роботи полягає в детальному аналізі розвитку туристичної галузі Хмельницької області від створення перших туристичних організацій до сучасності.

Досягнення поставленої мети здійснювалося через постановку і вирішення наступних **завдань**:

- здійснити загальну характеристику природних ресурсів Хмельницької області; .
 - охарактеризувати рекреаційне господарство Хмельниччини;
 - дати оцінку сучасному стану історико-культурних ресурсів Хмельницької області; .
 - проаналізувати зародження перших подорожей на Поділлі, їх передумови;
 - розкрити соціально-економічний стан Поділля в ХІХ ст.;
 - дослідити розвиток туризму на Поділлі в ХХ ст. та на початку ХХІ ст.;
 - визначити сучасний стан туристичної галузі на Хмельниччині; .
 - висвітлити економічний аспект розвитку туристичної галузі в Хмельницькій області;
 - . охарактеризувати проблеми і перспективи розвитку історико-культурного туризму;
 - розглянути приклад туристичного маршруту на Хмельниччині.
- Об'єктом** дипломної роботи є історія і передумови розвитку туристичної галузі в Хмельницькій області.

Предметом дипломної роботи виступає розвиток туристичної галузі в Хмельницькій області, її історія, сучасність, перспективи розвитку.

В роботі були використані такі методи дослідження: загальнонаукові методи, такі як монографічний метод, системний підхід, структурний аналіз (полягає у виділенні окремих структур, що дозволяє всебічно вивчити об'єкт дослідження), спостереження, порівняння, розрахунок, вимірювання, узагальнення, абстрагування, аналіз і синтез, індукція і дедукція, історичний метод, а також спеціальні методи: метод рангування, метод типізації, статистичний метод.

Елементи наукової новизни одержаних результатів. В дипломній роботі вперше систематизовано природні, культурно-історичні ресурси Хмельницької області, визначено їх туристичну атрактивність, подано історію розвитку туристичної галузі на Поділлі; визначено економічний аспект розвитку туризму на Хмельниччині і охарактеризовано перспективи розвитку історико-культурного туризму на Хмельниччині.

Практичне значення одержаних результатів. Результати можуть бути використані при створенні курсу лекцій та при проведенні практичних робіт і наукових конференцій.

Апробація результатів дослідження. Дипломна робота апробована під час роботи круглого столу, який проходив в історичному музеї заповіднику по завершенню переддипломної практики та у збірнику наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка.

Структура дипломної роботи: відповідає меті і завданням дослідження. Вона складається зі вступу, трьох розділів, поділених на підрозділи, висновків, списку використаних джерел та додатків. Обсяг основного тексту роботи становить 103 сторінки. Повний обсяг роботи – 123 сторінок. Список використаних джерел та літератури складає 114 найменувань.

ВИСНОВКИ

Проаналізувавши розвиток туризму на Хмельниччині з найдавніших часів до сьогодні можна зробити загальні висновки:

На Поділлі ще з давніх часів виявлені зародки туризму, а саме подорожі з торгівельною, освітньою і релігійною метою. На початку XV ст. оживає торговий шлях зі Львова до Чорного моря через Кам'янець-Подільський, який існував ще до монголо-татарської навали.

У XV-XUVI ст. про Поділля дедалі частіше починають писати різні мандрівники, що подорожували із Західної та Південної Європи на Схід.

Також відомо, що на Поділлі зароджувався й релігійний туризм, який мав неорганізований характер. Центрами прочанства були Бакотський скельний монастир, Лядівський монастир (с. Лядова, Могилів-Подільський рн), монастир, розташований у скелі біля с. Субічі.

Про початок організованого туризму на Поділлі ми можемо говорити починаючи з 20-х років XX ст. Тоді ж почали створюватись гуртки по вивченню краю і організовуватись туристичні групи. В цей період створюються перші екскурсії, виділяються кошти на реставрацію пам'яток і створення заповідників. Але процес становлення внутрішнього туризму був перерваний політичними репресіями сталінщиною кінця 1920-х - 1930-ті роки.

Подальший розвиток туристичної галузі поновлюється в післявоєнний період «хрущовської відлиги», яка дещо лібералізувала суспільство, державна і наукова реабілітація безневинних жертв політичних репресій 20-х -початку 50-х рр. XX ст., у тому числі багатьох науковців, діячів культури, освіти, краєзнавства, музейної справи, гостра потреба вшанувати полеглих у боротьбі, з нацистськими загарбниками в Другій світовій війні, створення впродовж 1962-1974 рр. колосальної 26 томної праці «Історія міст і сіл Української РСР», масове відкриття в Україні історичних меморіальних комплексів, монументів і т. п. призвели до повноцінного відродження

красознавчого руху, піднесення пам'ятко-охоронної справи, розбудови музеїв. У свою чергу ці зміни поставили вимогу відновити і зробити масовою туристсько-екскурсійну справу, перетворити її в пріоритетну галузь у державі.

З середини 1960-х років увійшло в практику участь кожного освітнього закладу та трудових колективів підприємств, установ, організацій в туристсько-екскурсійній справі. Внутрішній туризм охопив всі регіони України і став нормою життя суспільства, що заклало основи формування туристичної індустрії.

В Україні на початку 70-х рр. було створено Управління з іноземного туризму при Раді Міністрів УРСР. Пізніше його було перейменовано на Головне управління з іноземного туризму УРСР. В Хмельницькому і в Кам'янці-Подільському створюються екскурсійні бюро. Також діяв «Інтурист», бюро молодіжного туризму «Супутник», які займались, в основному, зарубіжним туризмом.

70-80-ті роки ХХ століття отримали назву «зоряного часу» радянського туризму. Підтвердженням цьому є створення «Інтуриста», відкриття екскурсійних бюро, покращення матеріально-технічної бази туризму, збільшення кількості відпусток у населення, а також загального фінансового стану громадян СРСР. І в подальші роки з'являються нові можливості для розвитку туризму на Хмельниччині і в Україні загалом.

Щодо розвитку туристичної галузі на Поділлі в період сучасності, то за оцінкою рейтингу областей щодо історико-архітектурного потенціалу України, області Поділля займає високі позиції. Так, за кількістю цих пам'яток Хмельницька область посідає четверте місце (695 від загальної кількості по країні). Хронологічний діапазон пам'яток охоплює сім століть: з XIV по ХХ. Пріоритетними видами туристичної діяльності Подільського регіону залишаються внутрішній та виїзний туризм. Хмельниччина є одним з найперспективніших туристичних регіонів України. Необхідною умовою для ефективного розвитку туризму на Хмельниччині є створення системи

регіональної координації діяльності різних організацій, від яких залежить якість туристичних послуг та реалізація активної туристичної політики. Динамічність розвитку туристичної галузі на Хмельниччині можна забезпечити за рахунок поширення і впровадження нових видів туристичних послуг. Пріоритетними для Хмельниччини є оздоровчий туризм (відпочинок та лікування на курортах області), екологічний туризм, пізнавальний, а також тури вихідного дня. Впровадження нових екскурсійних маршрутів, пошук ефективних форм поєднання різних видів туризму (наприклад, екологічного туризму з природо-пізнавальним, сільським і мисливським та ін.) сприятиме подальшому розвитку туризму на Хмельниччині.

Отже, Хмельниччина має усі шанси зайняти лідируючі позиції серед туристичних дестинацій України та Європи загалом. Однак варто зазначити, що складна ситуація із пандемією COVID 19 стримує розвиток туристичної галузі. Туризм не може розвиватися, якщо немає туристів та екскурсантів. Внутрішні туристи подорожують значно менше через страх захворіти та через складну економічну ситуацію в країні. Через COVID 19 кількість іноземних туристів в Україні суттєво скоротилася. За даними Держприкордонслужби, кількість зовнішніх туристів в Україні зменшилася майже в чотири рази порівняно з минулим роком. Уся ця ситуація із пандемією та карантинном ставить в дуже скрутне становище усі заклади туристичної інфраструктури. Частина закривається, частина знаходиться на межі закриття тощо. Проте необхідно вірити, що епідемію COVID 19 людство подолає та усі ми повернемося до звичного життя із подорожами та розвагами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Геренчук К. І. Природа Хмельницької області. Львів: Вища школа. Видавництво при Львівському університеті, 2010. 260 с.
2. Геринович В. Кам'янецьчина. ч. 1. Природа. Кам'янець-Подільський, 2007. 150 с.
3. Денисик Г. І. Природнича географія Поділля. Вінниця: Еко-Бізнес Центр., 2008. 184 с.
4. Корошун І. М. та ін. Природні умови та ресурси України. Навчальний посібник до курсу «Природні ресурси України» для студентів екологічної спеціальності вищих навчальних закладів. Рівне: ПРИНТ ХАУЗ, 2000. 98 с.
5. Любинська І. Оцінка кліматичних ресурсів Хмельницької області для організації рекреаційної діяльності / І. Любинська// Наукові записки. 2010. №2. С. 4-10.
6. Минц А.А. Экономическая оценка естественных ресурсов. / А. А. Минц. М., 1972. 120 с.
7. Погурельська Т. В. Хмельницька область: Географічний атлас: вид. 3 є виправлене і доповнене. К.: ТОВ «Мапа», 2010 20 с.
8. Романова З.П. Природные ресурсы мира. М., 1993. 145 с.
9. Сажнева Н. М. Рекреаційна географія: навч. посіб. Мелітополь: Люкс, 2009. 329 с.
10. Царик Л. П. Природні рекреаційні ресурси: методи оцінки та аналізу. Тернопіль: Підручники та посібники, 2008. 68 с.
11. Ярмолов І. Я. Багатства планети. К., 2009. 157 с.
12. Данилов Л. Клімат Поділля. Вінниця, 2009. 67 с.
13. Бируля О. Геологія та гідрологія Поділля. Вінниця, 1990. 90 с.
14. Туменюк Г. Хмельницька область. Львів: Каменяр, 1968. 110 с.
15. Гуменюк С.К. Туристські маршрути Хмельниччини: Путівник. Львів, 1983. 75 с.

16. Любіцева О.О. Туристичні ресурси України К.: «Альтерпрес», 2007. 369 с.
17. Кривець А.Г. Формування рекреаційно туристичного комплексу як перспективний напрямок розвитку Поділля // Регіональна політика України: наукові основи, методи, механізми: Зб. наук. пр. Частина 3. Львів: Інститут регіональних досліджень НАН України. 1998. С.39 -42.
18. Кривець А.Г. Природні рекреаційні ресурси Поділля // Продуктивні сили і регіональна економіка України: Зб. наук. пр. К.: РВПС України НАН України. 1999. С.191 - 196.
19. Охріменко А. Г. Удосконалення територіальної організації рекреаційного комплексу Подільського регіону //автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук: Рада по вивченню продуктивних сил України НАН України.2001 18 с.
20. Граненко Л. Цілющі води на Поділлі. Радянське Поділля, 25.03.1967. С. 46-57
21. Новодран О.В., Нікіпелова О.М., Белінський К.Е. Сучасний стан, вивченість та перспектива використання мінеральних вод Хмельницької області // Зб. наук. праць. № 2. К.: Видавництво Національної академії наук України, 2009. С. 78-85.
22. Минеральные лечебные столовые воды Украины. Справочник / Под ред. Бабова К.Д. Коломия: Вадавничо - поліграфічне товариство "Вік", 1998. 390 с.
23. ДСТУ 878 93. Води мінеральні питні. Технічні умови. К. В во стандартів, 1994. 100 с.
24. Голева Г.А. Геохимия подземных вод месторождений полезных ископаемых западных областей Украины // Проблемы геохимии. Вып.1. С. 145-161.
25. Баженов Л.В. Историчне краєзнавство правобережної України ХІХ - початку ХХ століття. Хмельницький:Доля,2005. 225 с.
26. Ван Циншен. Культура народів Причорномор'я. 2002. № 35. С. 11 -

15.

27. Географічна енциклопедія України: в 3 х т. / Редкол. О. М. Маринич (відп. ред.). К., 1999. 370 с.

28. Історія міст і сіл Української РСР. Хмельницька область. К.: Головна редакція української радянської енциклопедії, 1971. 706 с.

29. Мельник О.В. Чинники формування туристичної привабливості території // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Проблеми економіки та управління. Львів: Вид во НУ "ЛП", 2004. №50. С. 39 - 44.

30. Мошак М. С. Здоровниця та подорож туристичними стежками Поділля. Кам'янець Подільський, 2008 134 с.

31. Нариси історії Поділля. Хмельницький, 1997. 327 с.

32. Пам'ятники градостроительства и архитектуры Украинской ССР. в 4 х томах (за ред. Жарікова Н. Л.), К.: «Будивзльньгк», 1983 380 с.

33. Поділля: Історико - етнографічне дослідження. К.: Доля, 1994. 504 с.

34. Туристичні ресурси України. К., 1996. С. 88 - 97.

35. Україна. Путівник/ під ред. О. Зінкевича, В. Гули. К., 1999. 366 с..

36. Цимбалюк М. У 2020 році Кам'янець Подільський відвідує мільйон туристів // Подільський кур'єр. 2010. № 17. 29 квіт. С.16-17.

37. Материалы исследования по археологии СССР. Выпуск №1. Москва, 1960. С. 105 - 110

38. Цветущий край Подолии /Бовкун В Д., Кветный Н.С., Пшук И.А., Тельман И.Г. Одесса: Маяк, 1988. С. 7 - 9

39. Сборник сведений о Подольской губернии: Выпуск 1. КаменецПодольский. 1980. С. 1 - 3.

40. Грушевський М.С. Історія України, приладжена до програми вищих початкових шкіл і нижчих класів шкіл середніх. К.: Либідь, 1991.132 с.

41. Хроника Быховца. М.: Издательство АН СССР, 1966. С.56 -62.

42. Історія міст і сіл Української РСР: У 28 т.: Хмельницька область. К.:

Наукова думка, 1972. 420 с.

43. Сіцинський Є.О. Нарисиз історії Поділля. Вінниця,1927. 98 с.

44. Історія міст і сіл Української РСР: У 26 т.: Вінницька область. К.: Наукова думка,1972. 320 с.

45. Ісаєвич Я. Освітній рух в Україні XVII ст.: східна традиція та західні впливи. Збірник наукових праць / Україна XVII ст. між Сходом і Заходом Європи. Матеріали I го українсько італійського симпозиуму 13-16.09.1994 р. 1996. С.114 - 132.

46. Акт підтвердження и устав імператорского университета (1831) Державний архів Вінницької області. Д. 844. оп.. спр. 153. арк.23. (155л.)

47. Переписка с попечителем Киевского учебного округа, Камянец-Подольского епископа о задачах сестер милосердия, ведомости о воспитательных заведениях м.Грудке и Теплите Камянецкого уезда (1837-1843) / Державний архів Хмельницької області. Д.67. оп.1. спр.12. арк. 21, 92. (157 л.)

48. Правила для приходских училищ Киевской, Волынской и Подольской губерний (8 ноября 1845 г., на 3 года) // Журнал Министерства народного просвещения. № 49. 1846. С. 56-76.

49. Християнський журнал Християнин і світ. № 12. 2009. С. 66-69.

50. Стопневич Б. Промышленость и сельское хозяйство Подолии //Экономическая жизнь Подолии. 1914. № 1. С.7 -11.

51. Записки імператорского общества сельского хозяйства Южной России. Одесса, 1901. 154 с.

52. Отчет о деятельности опытных полей Подольскрй губерний // Подольский хозяин. 1915. №2, С.12 -19.

53. О новейших данных по сельскохозяйственному производству Подольскойгуберним// Подольский хозяин. 1916. №7 С.4-6.

54. Петров М. Б. Нариси Подільської губернії. 154 с.

55. Злупко С.М. Економічна історія України: навч. посіб. К.: Знання, 2006. 367с.

56. ДАВО. Ф.352, опис 2, справа21, арк. 13.
57. Современные вопросы сельского хозяйства в Подольской губернии // Справочный листок Подольского общества сельского хозяйства и сельскохозяйственной правленности. 1914. М. С.59- 67.
58. Шлепаков, А.М. Українська трудова еміграція в США Канаді: (кінець XIX поч. XX ст.). К., 1960. С.43- 58.
59. Обзор Подольской губернии за 1892 год. С. 150 - 152;
60. Кам'янець Подільський міський державний архів (далі КПМДА). Ф. 228. Оп. 1. Спр. 4684. Арк. 41;
61. Обзор Подольской губернии за 1892 год. КПМДА. Ф. 228. Оп. 1. Спр. 4684. Арк.1. Спр. 5304. Арк.3;
62. Державний архів Вінницької області. Ф. 262. Оп. 2. Спр. 60. Арк. 204.
63. Баженов Л.В. Поділля в працях дослідників і краєзнавців XIX - XX ст. Кам'янець Подільський, 1993. 430 с.
64. Баженов Л.В. Південно Східна Волинь у наукових і краєзнавчих дослідженнях XIX початку XXI ст. /Л.В. Баженов //Південно Східна Волинь: від давнини до сьогодення. Матеріали між народ, науково краєз. конференції. Шепетівка, 2015. С. 8 - 15.
65. Геринович В. Екскурсант Кам'яниччини: путівник Кам'янець Подільський, 1928. 104 с.
66. Геринович В. Порадник екскурсанта Кам'яниччини. З планом Кам'яйець - Подільського замку. Кам'янець Подільський. 1928. 110 с.
67. Кам'янець - Подільський державний історичний музей заповідник: перші 125 років [ред. кол.: Травінський (відп. ред.) та ін.]. Кам'янецьПодільський: ПП «Медобори 2006», 2015. 88 с.
68. Островий В.М. Професор В.О. Геринович у науково педагогічному та громадському русі України (перша пол. XX ст.) : автореф. дис. канд. іст. наук. Кам'янець - Подільський, 2013. 18 с.
70. Прокопчук В.С. Краєзнавство на Поділлі: історія і сучасність.

Кам'янець Подільський: Вид. Зволейкод Д.Г,2014, 312 с.

71. Воловик В.П. Бабишин Степан Дмитрович// Енциклопедія сучасної України. Т.2. К., 2003. С. 97-120.

72. Баженова С. Е. Будівничий шкільного краєзнавства і туризму (До 95 річчя від дня народження професора Степана Бабишина) //Краєзнавець Хмельниччини науково краєзнавчий збірник. Кам'янець Подільський, 2013. Вип. 5. С 125 - 129

73. Бабишин С.Д. Путівник по визначних місцях (Хмельницька область) на допомогу юним мандрівникам по рідному краю. Хмельницький, 1958. 154 с.

4. Бабишин С.Д. Топоніміка в школі (Хмельницька область). Хмельницький, 1962. 160 с.

75. Баженов Л.В. Борис Кушнір ветеран і подвижник краєзнавчого руху та історичного краєзнавства на Хмельниччині //Талановитий педагог, відомий методист та провідний краєзнавець Матеріали круглого столу до 90 річчя від дня народження Б.М. Кушніра. Кам'янецьПодільський,2011. С 32-41.

76. Кушнір Б.М. По рідному краю. Хмельницький,1958. С.4-8.

77. Кушнір Б.М. Світанок стрічаємо в дорозі К., 1965. С.34-38.

78. Баженов Л.В. Краєзнавець з села Яромирки (До 100 річчя від дня народження Мефодія Нідкуймухи //Краєзнавець Хмельниччини: науково краєзнавчий збірник. Кам'янець - Подільський,2013. Вип. 5. С. 122 - 124.

79. Федорченко В. К., Дьорова Т. А. Історія туризму в Україні Навч. посіб./ Передм. В. А. Смоля. К.: Вища шк., 2002. 195 с.

80. Державний архів Вінницької області, ф.р. 5967, оп. 1, спр. 1, арк. 1.

81. Гальчак С.Д. Краєзнавство Східного Поділля. Вінниця: «Книга Вега» ВАТ «Віноблдрукарня»,2005. С. 110 - 111.

82. Хмельниччина літературна :зб. обл. орг. СПУ. Хмельницький,1994. 104 с.

83. Гришук Б.А. Григорій Ткачук : легенди і дійсність: док. Повість. К.:

Преса України, 2004. 256 с.

84. Туристична діяльність в Україні у 2014 році. Статистичний бюлетень. К.: Державна служба статистики України, 2015. 76 с.

85. Драпушко Р.Г. Туристичний потенціал України: стан, проблеми та перспективи розвитку. К. : Ін т законодавчих передбачень і правової експертизи, 2007. 152 с.

86. Забуранна Л.В. Маркетингове дослідження портрету споживачів послуг сільського зеленого туризму // Туризм сільський зелений. 2013. №1. С. 16 - 18.

87. Кузик С.П. Географія туризму: навч. Посіб. К. : Знання, 2011. 271 с.

88. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти) К.: Альтерпрес, 2002. 436 с.

89. Мальська М.П. Економіка туризму: теорія та практика : підручник. К. : Центр учбової літератури, 2014. 544 с.

90. Орлова М.Л. Функціональні складові інфраструктури туризму України // Геополітика и геодинаміка регіонів. 2014. № 2. Т. 10. С. 685- 692.

91. Регіони України 2018 : Статистичний збірник // За редакцією О.Г. Осауленка. Частина I. К. : Державна служба статистики України, 2018. 299 с.

92. Рутинський М.Й., Зінько Ю.В. Зелений туризм. К.: Знання, 2008. С. 142.

93. Савченко В.Ф. Роль держави у розвитку туристичної індустрії України // Науковий вісник ЧДІЕУ. 2013. №17. С. 9 - 15.

94. Санаторно курортне лікування, організований відпочинок та туризм в Україні : статистичний бюлетень.// Державна служба статистики України. К. : Державна служба статистики України, 2018. 91 с.

95. Товт М.М. Формування політики розвитку та функціонування сільського зеленого туризму в Україні. 123 с..

96. Туристична діяльність в Україні у 2018 році : статистичний бюлетень.// Державна служба статистики України. К.: Державна служба статистики України, 2019. 76 с.

97. Туристична діяльність в Україні у 2018 році : статистичний бюлетень.// Державна служба статистики України. К. : Державна служба статистики України, 2019. 272 с.

98. Туристична діяльність в Україні у 2018 році: статистичний бюлетень.// Державна служба статистики України. К. : Державна служба статистики України, 2019. 272 с.

99. Ненцінський А. Зберегти? Врятувати! Є в Староконстантинівському районі унікальна пам'ятка старовини // Подільські вісті. 27.05.2005 С.5-6.

100. Панкова Є. В. Туристичне краєзнавство: навч. Посібник. К.: Альтепрес, 2001. 352 с.

101. Велика Волинь: Минуле й сучасне. Хмельницький; Ізяслав; Шепетівка, 1994. С. 237 - 252.

102. Міньков І.І. Ізяслав місто старовинне. Ізяслав, 1999. 99 с.

103. Мемуари князя Сангушки / Подг. Харкевич В. Й. Исторический вестник. Историко-литературный журнал. Санкт Петербург, 1898. С. 23-34.

Інтернет джерела

104. Туристичні ресурси історичного Поділля [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.studfiles.ru/preview/5265662/page:5/>

105. Туристичні ресурси Поділля [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://referatmarket.org.ua/viewfree.php?diplomID=8805&pageid=6>

106. Головне управління статистики у Вінницькій області [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.vn.ukrstat.gov.ua/>

107. Головне управління статистики у Тернопільській області [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.te.ukrstat.gov.ua/>

108. Головне управління статистики у Хмельницькій області [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.km.ukrstat.gov.ua/ukr/index.htm>

109. Екологічний паспорт Хмельницької області [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://oblrada.km.ua/menu/top/14>

110. Культурно інноваційний портал [Електор. Ресурси]. Режим

доступу: <http://www.etnobank.com/index.php?id=132>

111. Хмельницька обласна бібліотека для дітей ім. Т.Г. Шевченка [Електор. Ресурсі. Режим доступу: <http://odb.km.ua>

112. Ковальчук С.І. Про стан садово паркового мистецтва Хмельниччини на кінець XX і початок XXI століть. [Електор. Ресурс]. Режим доступу: http://www.tovtry.com/ua/info/articles/press_npp/25.html

113. Сайт Кам'янець Подільського державного історичного музеюзаповідника. Про музей. [Електор. Ресурс). Режим доступу: <http://museum.kp.km.ua>

114. Перспективи розвитку туризму на Поділлі. [Електронний ресурсі. Режим доступу: http://mybiblioteka.su/tom2/4_53347.html